

Dinsdag 08 december 1914 – ochtendeditie

Verkeer met Antwerpen.

De stoomboot De Administrateur De Badts is gisteren namiddag met 41 passagiers van Antwerpen te Vlissingen aangekomen. Vanochtend vertrekt de boot weer met passagiers naar Antwerpen.

's Gravenhage – Belgische vluchtelingen.

De vluchtelingen, die door de zorg van het gemeentebestuur alhier waren gehuisvest en gisterochtend naar het vluchtelingenoord te Nunspeet zijn vertrokken, werden op hun reis ook begeleid door enige dames en heren van het gemeentelijk comité van bijstand.

De naaste familieleden van vluchtelingen, die in het ziekenhuis zijn opgenomen, blijven voorlopig in het bestedelingenhuis achter.

Van het westelijk oorlogsterrein.

Parijs, 7 december. Officiële kennisgeving van vanmiddag drie uur:

Onze aanvallen op de weinige loopgraven, die de Duitsers op de linkeroever van het IJzerkanaal nog bezet houden, worden voortgezet.

Van het overige front is niets nieuws te melden, behalve dat onze artillerie aanmerkelijk beter werkt dan die van de vijand.

Berlijn, 7 december. Van het westelijk oorlogsterrein zijn geen gebeurtenissen van betekenis te melden.

Hulp voor België.

De commissie voor hulp aan België, welke, zoals bekend is, gevormd is uit de hulpcomités in Amerika, Spanje en Italië en uit het comité national de secours et d'alimentation te Brussel, en waarvan elders in dit blad een en ander wordt medegedeeld, heeft haar kantoor te dezer stede, Haringvliet 98.

De voorzitter van het uitvoerend comité te Rotterdam, kapitein J. F. Lucey, heeft ons gisteren namiddag één en ander van het werk der commissie medegedeeld.

Van 7 november af, de dag, waarop de commissie haar taak begon, zijn reeds naar Rotterdam vervoerd met bestemming voor België, 704 ton maïs, 12.057 ton tarwe, 2.214 ton rijst, 481 ton erwten, 538 ton bonen, 3.832 ton meel, 27 ton afval van tarwe, 6.227 ton zout, 3.151 ton verschillende andere voedingsmiddelen en 391 pakken kleren.

Op het ogenblik is men te Rotterdam bezig met het verschepen van 11 ton maïs, 706 ton tarwe, 532 ton bonen, 907 ton bloem, 100 ton zout, 373 ton verschillende andere voedingsmiddelen en 36 ton spek.

Bovendien heeft de commissie op het ogenblik nog de beschikking over 96.186 ton voedingsmiddelen, welke een waarde vertegenwoordigen van 1.273.298 pond sterling.

De oorlog.

Het Amerikaanse steuncomité voor België, die onder toezicht van de gezant der Verenigde Staten te Brussel werkt, heeft een verslag uitgebracht, waaraan wij in de gelegenheid zijn een en ander te ontlennen.

Het doel der commissie is voedsel te verstrekken aan de 7,5 miljoen Belgen die met hongersnood worden bedreigd. Zij tracht 20.000 ton voedsel per week te verstrekken, zijnde de minimum hoeveelheid benodigd om de mensen in leven te houden. De Duitse autoriteiten in België steunen dit werk en verlenen in sommige gevallen hun medewerking. De commissie heeft kantoren te New-York, Londen, Rotterdam en Brussel en opent bijkantoren in verschillende Belgische plaatsen. Voor een vergemakkelijking van het transport van levensmiddelen naar de streek om Luik is ook een bijkantoor in

Maastricht geopend. Op 7 november is een eerste scheepslading levensmiddelen onder de Belgen verdeeld. "Waren deze voorraden er niet geweest", zegt het verslag, "dan zouden zonder twijfel duizenden Belgen zijn gestorven van gebrek, en wanneer de commissie niet voor de eerstvolgende 8 maanden in staat wordt gesteld om wekelijks 20.000 ton te verstrekken, zal dit lot hen nog wachten."

In Amerika is reeds 100.000 ton levensmiddelen bijeengebracht om naar Rotterdam te worden verscheept. Er zijn daarvoor 38 schepen gecharterd en er zijn er bovendien al 20 onderweg. Zijn deze voorraden eenmaal hier, dan zijn de grootste moeilijkheden overwonnen. In de afgelopen week zag het er echter zeer somber uit. Verscheidene steden zonden bericht dat er voor geen dag levensmiddelen meer in voorraad was. De commissie is uit deze moeilijkheid gered door de edelmoedigheid van de Nederlandse regering. Vrijdag jl. zijn vertegenwoordigers van de commissie in Den Haag door de Nederlandse regering ontvangen; het resultaat van het gepleegde overleg is geweest dat de regering 10.000 ton tarwe aan de commissie heeft geleend. Deze tarwe is thans reeds op weg naar de gebrek lijdende miljoenen in België en de commissie kan niet genoeg deze waarlijk menslievende daad van de Nederlandse regering roemen.

Ook door de Duitse militaire autoriteiten in België is, zoals gezegd, steun verleend. Nadat de commissie de treurige toestand onder de aandacht van het Duitse bestuur te Brussel heeft gebracht, is order gegeven dat de helft van de levensmiddelen in heel België, waarover de militaire overheid beschikking had, aan de commissie zou worden gegeven ten behoeve van de Belgen. De commissie zal hiervoor later andere levensmiddelen in de plaats geven, doch brengt hulde aan de Duitsers voor een handelswijze waartoe de Haagse Conventie hen strikt genomen niet verplicht.

Een centrale commissie te Brussel zorgt voor de verdeling van de levensmiddelen over de 9 districten, waarin men België heeft ingedeeld. Elk district zendt de vertegenwoordiger van een subcomité, dat weer uit afgevaardigden van de gemeenten is samengesteld, naar de centrale commissie, zodat men een goed overzicht heeft van de plaatselijke behoeften.

Gemiddeld wordt per dag en per persoon 225 gram brood verstrekt en verder andere levensmiddelen als spek, bonen, erwten, rijst, zout, al naargelang van de voorraad.

Er is door het hele land een soort communistisch stelsel ontworpen waarbij de bakkers in dienst zijn van de gemeenten. Rijken en armen krijgen precies evenveel.

De commissie spreekt beslist tegen dat de Duitse overheid op enigerlei wijze dit soort werk tegengaat of er vijandig tegenover staat. Er zijn geen rechten geheven op de levensmiddelen die door de commissie werden aangevoerd, en alles is zonder oponthoud of hinder doorgelaten. Bij vervoer per spoor is zelfs geen vrachtprijs berekend. Eveneens spreekt de commissie tegen, dat Duitse soldaten, ingekwartierd bij Belgen, van de Amerikaanse levensmiddelen gebruiken. Er zijn in het geheel geen Duitse soldaten bij Belgen ingekwartierd.

De bewering dat de stijging van de broodprijs van 30 tot 40 centiemmen per brood het gevolg zou zijn van een recht, geheven op Amerikaans meel door de Duitse overheid in Brussel en andere plaatsen, is al even onjuist. De prijsstijging is het gevolg van een stijgende marktprijs.

Een tiental studenten in het bezit van een Rhodesbeurs (waarvan de strekking is de bevordering van goede betrekkingen tussen Engeland, Duitsland en de Verenigde staten – Redactie), zijn in Nederland

aangekomen om de commissie in haar werk behulpzaam te zijn, en er zullen er nog veertien volgen.

Behalve de bijdragen, die de steuncomités in alle delen van Amerika reeds bijeenbrengen, zal er nog voor elk der Amerikaanse staten een schip met levensmiddelen naar België worden gezonden. Bovendien zendt het Rockefeller-fonds alleen 10.000 ton voedsel per maand.

De Amerikaanse gezant te Brussel bevestigt de verschillende mededelingen van de commissie.

Uit Belgisch Frankrijk. De Belgische uitgewekenen.

Havre, 2 december.

In mijn vorige brieven mocht ik reeds wijzen op het tot voldoening stemmende feit dat de eendracht onder alle Belgen in deze moeilijke tijden groot is. Een merkwaardig bewijs van deze verjongde eendracht levert het Brusselse dagblad de XXe Siècle, dat sedert 10 november geregeld te Havre verschijnt. Dit katholieke dagblad, een der hoofdorganen der klerikale partij in België, wordt hier geredigeerd door de gewone redactie, evenwel bijgestaan door een staf van de bekendste redacteurs van bladen van andere kleur.

De XXe Siècle heeft zelf in haar eerste nummer een programma gegeven, waarin gemeld wordt dat het blad alle partijpolitiek opzij zet en slechts terug is verschenen om een geestelijke band te vormen tussen alle in den vreemde verstrooide Belgen; de krant wil daardoor het hare bijdragen tot het behouden der eendracht, welke sedert het begin van de oorlog in geheel België zo treffend gebleken is. En dat het haar hiermee ernst is, bewijzen wel de belangrijke artikelen van minister van staat Hijmans, de leider der Belgische liberale partij, van de liberale afgevaardigde voor Tongeren, Neven, en anderen, die in haar kolommen worden opgenomen.

Moedig heeft de redactie haar niet gemakkelijke taak ter hand genomen en de reeds verschenen nummers bevatten veel wat voor de uitgeweken Belgen tot steun en troost kan strekken; vooral aan het nieuws uit het vaderland, voor zover dit thans te verkrijgen is, wordt terecht een brede plaats ingeruimd.

Dezelfde moed en eendracht worden gevonden bij de uitgewekenen, die met opgewektheid het vaak zware juk dragen. Want niet voor allen staat een verblijf ver van de vaderlandse bodem gelijk met een vakantie. Zeker er zijn daaronder zeer velen, die met een welvoorzienende buidel zich in een aangename streek hebben neergezet en leven in afwachting van verandering der tijden, maar zij vormen toch de uitzonderingen. Veel, veel meer Belgen zijn uit hun woonsteden verjaagd en moeten nu verder maar zien rond te komen, zij met de hunnen. Niet altijd is dit gemakkelijk, maar allen hebben de onverwachte taak blijmoedig aangepakt, al staan in de aanvang de handen er wel eens wat averechts voor. Zo weet ik welgestelde handelaars, die te Rouen en Havre tramwagenbestuurder zijn, advocaten, die hier ter stede aan de kaden havenarbeid verrichten. En toch hoort men weinig of geen klachten, want zij voelen zich niet verlaten, immers de regering houdt hen voortdurend zoveel mogelijk in het oog.

Er is hier tot dat doel een Comité central pour la protection des réfugiés belges en France gesticht, waarvan Kamervoorzitter Schollaert, die reeds in Antwerpen door de Belgische regering werd aangewezen om de vele stromen vluchtelingen in geregelde bedding te leiden, het hoofd vormt. De heer Schollaert, die deze taak met hart en ziel vervult, heeft de goedheid gehad mij een onderhoud toe te staan, waarin hij mij ten bate van de lezers van onze krant een uitgebreid overzicht gaf van hetgeen door het Comité verricht werd en wordt. Aan zijn mededelingen ontleen ik het hier volgende.

Het hoofdcomité, dat door tal van plaatselijke comités wordt terzijde gestaan, heeft een aantal zeer uiteenlopende werkzaamheden te verrichten. Allereerst de zorg voor hen, die door de oorlog lichamelijk gebrekkig zijn geworden. De hedendaagse wijze van oorlog voeren, waarin de strijd in de loopgraven zulk een grote rol speelt, maakt dat het grootste percentage der gewonden aan handen of armen gekwetst wordt. Het percentage doden tegen dat der gewonden is zeer gering. Daarentegen brengen wonden aan arm of hand heel gemakkelijk blijvende gebrekkigheid mee. Voor deze mensen passend werk te vinden, waardoor zij, en dit is hoofdzak, van lediggang worden teruggehouden, is een der voornaamste werkzaamheden van voorzitter Schollaert en de zijnen.

Een andere taak van het comité bestaat in het opzoeken en weer verenigen van verstrooide gezinnen. In Engeland, waar de toegangswegen tot het land zeer beperkt in aantal zijn, is de controle op van elkaar geraakte families een vrij eenvoudig werk, maar in Frankrijk, en ook in Nederland, met hun uitgestrekte landgrenzen geraakten de leden van hetzelfde gezin in de nameloze verwarring der eerste vlucht gemakkelijk van elkaar af. De Franse regering, van wie de hulp trouwens door president Schollaert zeer geroemd werd, heeft door het doen drukken en op uitgebreide schaal verspreiden van naamlijsten krachtig meegeholpen aan dit werk van vereniging.

Voorts is er nog een ander bezwaar, waartegen het comité maatregelen moet nemen. De vluchtelingen hebben zich geheel zoals het toeval hen dreef over het land verspreid, en nu zitten mijnwerkers in landbouwende districten, boeren in nijverheidscentra, waar zij geen broodwinning kunnen vinden. Ook dit euvel moet verholpen worden, door de verschillende personen terug te voeren naar het voor hen geschikte arbeidsveld. Een bijzondere moeilijkheid doet zich dan nog voor bij die vluchtelingen, die uitsluitend Vlaams spreken en zich in een geheel Franssprekende

omgeving ongelukkig voelen en daar natuurlijk onbruikbaar zijn; ook dit euvel moet met veel overleg verholpen worden. Toch gelukt het al deze categorieën tijdelijk werk en een voorlopig welzijn te verschaffen, maar voor enkele standen is dit bijna ondoenlijk, zoals voor de kleine burgerman, de winkelier, de kantoorbediende; voor dezen is het niet mogelijk snel geschikt werk te vinden, zij worden dan ook ondersteund door het comité en worden aldus voor armoede bewaard.

Bij dit alles voegt zich dan nog de zorg, die het comité heeft om lieden van dezelfde stand, van dezelfde levensgebruiken, in huizen onder te brengen waar zij zich het meest op hun plaats voelen, waar zij onderdak en voedsel naar hun smaak vinden, opdat de ballingschap hun zo draaglijk mogelijk zij.

Op mijn vraag zegde voorzitter Schollaert, dat de giften ruim blijven vloeien, zowel in geld als in kleren. Vooral de Engelse goedgeefsheid is onuitputtelijk, maar ook uit Frankrijk en van vele Belgen komen zeer grote bijdragen, om hem bij te staan in de moeilijke taak, die natuurlijk grote offers blijft eisen. In het algemeen blijft onderstand in geld uitzondering; de mensen moeten niet verplicht worden aalmoezen aan te nemen, maar een geschikt verblijf, voeding, kleding wordt hun verschaft.

Het is tekenend, merkte voorzitter Schollaert nog op, dat bij al de ellende, die deze vluchtelingen geleden hebben, ik er nog geen enkele, van de honderden, die ik sprak, ook maar met een woord heb horen klagen over de besluiten door de regering genomen. Allen zijn overtuigd van de rechtvaardigheid der Belgische zaak en zeker dat ze eenmaal in het bevrijde vaderland zullen terugkeren. Zij dragen hun juk met bewonderenswaardige blijmoedigheid.

Voorzitter Schollaert kon mij, op mijn verzoek, nauwkeurige cijfers geven omtrent het aantal der uitgeweken Belgen; een kwestie,



waarover men nog steeds in het onzekere verkeerde. Frankrijk en Nederland herbergen op het ogenblik omstreeks 700.000 Belgen, waarvan elke helft op een der beide landen komt. In Engeland zijn er 60 tot 70.000, die onderstand genieten. De talrijke gezeten burgers, die vooral naar het Verenigd Koninkrijk zijn gevlucht, ontsnappen aan een telling. De Belgische vluchtelingen in Frankrijk bevinden zich niet, in tegenstelling met wat men soms verneemt, in een bepaalde omgeving, maar zijn door het gehele land heen verspreid;

Ik stelde mijn welwillende zegsman nog de vraag waar of het merendeel der uitgeweken Belgen vandaan kwam, waarop hij mij een antwoord gaf, dat, zo ik mij niet vergis, de eerste poging vormt om een overzicht te geven van de grote lijnen der laatste Belgische volksverhuizing en daarom van belang geacht kan worden.

Na de invallen in de provincies Luik en Luxemburg, aldus voorzitter Schollaert, vluchtten de bewoners van deze provincies steeds zuidelijker, doch altijd aan de oostelijke grenzen blijvend, waar zij nu nog zijn. Uit Luikerland gingen er velen naar Nederlands Limburg, maar dit was een betrekkelijk gering aantal, de grote meerderheid richtte zich westwaarts en trok zo voortdurend achter de Belgische legers terug. Toen de heer Schollaert, met de regering te Antwerpen, de hand aan het werk sloeg om deze lieden onder dak te brengen, werd hun als verblijfplaats het land van Waas aangewezen, dat toen alle voorwaarden voor veiligheid bood. Na de val van Dendermonde konden zij ook daar niet blijven; weer kwam het kleinste gedeelte op Nederlands gebied, in Zeeuws Vlaanderen, terwijl de grote meerderheid naar de Belgische kust vluchtte, om, na het zich verder ontwikkelen der gebeurtenissen, van hier uit naar Engeland en grotendeels naar Noord-Frankrijk te vluchten. Zo waren de brede trekken der Belgische verhuizing.

Tenslotte vroeg ik de heer Schollaert nog, wat er volgens hem voor grond school in de vrees, mij meermalen van Belgische zijde geuit,

dat na de vrede velen in het nieuw gekozen land zouden achterblijven en aldus België een herhaling zou zien van hetgeen op het einde der 16<sup>e</sup> eeuw gebeurde, toen het zich de besten zijner landskinderen zag ontglippen. Deze angst was, volgens mijn zegsman, ongegrond. Vooral in Engeland, maar ook al in Frankrijk, zijn de manier van leven en de zeden zo verschillend, dat de Belg er zich moeilijk zal aanpassen. Verder blijven er nog steeds ganse kringen van elkaar gescheiden, die alleen in de oude plaats van inwoning weer herenigd kunnen worden. Vele Belgen, in de eerste plaats de landbouwers onder hen, zijn kleine grondbezitters, te gehecht aan hun stukje land om dit ooit voorgoed te willen verlaten; zag men dit niet duidelijk aan de talrijke boeren, die terstond naast de zoeven verlaten loopgraven weer begonnen te eggen en te zaaien? Alleen voor de ambachtslieden, die een bijzonder bedrijf kennen, een luxebedrijf, dat in den vreemde beter betaald wordt, zou enige vrees kunnen bestaan, maar anders is de eerste vraag van elke uitgewekene, wanneer hij weer naar zijn haard terug zal kunnen, want, en dit is ook verblijdend, het nationaal gevoel is door de laatste gebeurtenissen zeer versterkt, de liefde voor de vaderlandse grond verbreed en verdiept.

Dit waren de belangrijke mededelingen, die Kamervoorzitter Schollaert mij wel wilde doen en waarvoor ik hem hier ter plaatse, niet het minst namens de Belgische lezers van onze krant, wel mijn grote dank mag betuigen.

Dat ik ook een en ander over het leven der Belgische uitgewekenen in Parijs kan berichten, dank ik aan het onderhoud dat de XX<sup>e</sup> Siècle had met minister Segers, die daaromtrent ter plaatse een onderzoek ging instellen. Het volgende wordt daaraan ontleend.

De minister is vol lof over wat de stad Parijs voor zijn landgenoten doet. De gemeenteraad geeft daar per dag aan elke behoeftige Belg 1,50 F en 50 centiemen per kind, verder heeft hij in het Hôtel-Dieu

niet minder dan 400 bedden ter beschikking van de Belgische gekwetsten gesteld, die zich aldus onder landgenoten geheel thuis voelen. De Parijse Kamer van Koophandel verschaft de uitgewekenen kleding en werk, zij zendt hen naar verschillende streken van Frankrijk, waar zij het voor hen geschikte werk kunnen vinden. De Belgische vereniging van weldadigheid te Parijs, l'Union Belge, houdt zich in het bijzonder bezig met de behoeftigen, geeft hun geld, voedsel en kleding, en houdt daartoe zitting in het gebouw van het Belgische gezantschap. Een bijzondere vereniging bemoeit zich met de zorg voor de Walen, een andere voor die der Vlamingen; door deze laatste zijn reeds 4000 Vlaamse landarbeiders geplaatst in de omgeving van Parijs.

Daarnaast vindt men de Franse verenigingen. Les Amis de la Belgique, een werk dat bestuurd wordt door de volksvertegenwoordigers der stad Parijs, verenigt sedert het begin van de oorlog de vluchtelingen in het Cirque de Paris, tot 4000 per dag toe. Hier worden zij gekleed en gelaafd en daarna over geheel Frankrijk verdeeld. In de Pyreneeën moeten er zodoende een 100.000 Belgen zijn ondergebracht.

Een ander werk, opgericht onder bestuur van mevr. Combes, heeft in de Salle Wagram 240 bedden opgesteld, waar de Belgen onderkomen vinden totdat zij werk hebben gevonden. Le Foyer Franco-Belge wendt zich meer tot uitgewekenen uit de middenstand en verschaft dezen goedkope woningen en maaltijden. In dezelfde geest werkt een comité onder directie van de dames Daniel Lesueur, Henry Lavedan, Maurice Donnay en Gabriel Astruc, doch speciaal ten bate van advocaten, kunstenaars, letterkundigen en journalisten.

L'Oeuvre des Soupes scolaires houdt zich bezig met soepuitdeling en met de zorg voor de kleine kinderen; een werk dat ook nog door verschillende andere verenigingen wordt beoefend. Tenslotte zorgt l'Oeuvre du Grand Vestiaire Parisien uitsluitend voor de kleding der

behoefte uitgewekenen; 1200 personen, waarvan een derde gedeelte Belgen, ontvangen daar dagelijks een stel kleren.

De Franse regering heeft een bijzonder hulpcomité gesticht, dat onder bestuur staat van senator, oud-minister Pichon, en waar de toevloeiende giften verzameld en over de verschillende verenigingen verdeeld worden. Eveneens van staatswege werkt het Bureau de placement des Belges, dat niet alleen ten doel heeft de uitgewekenen aan werk te helpen, maar hen ook voortdurend in het oog te houden.

Zo blijkt dus, dat in Frankrijk de talrijke Belgen een gastvrij onthaal vinden en men er op bedacht is, hun zoveel doenlijk hulp te verlenen.

Met opzet roerde ik in het bovenstaande de toestand der Belgische vluchtelingen in Nederland niet aan, daar onze lezers volkomen op de hoogte kunnen zijn van wat bij ons ten bate van de Belgen gedaan wordt. Toch wil ik hier, aan het slot van dit overzicht, in het kort weergeven wat de Belgische leider Paul Hijmans voor indrukken kreeg, toen hij onlangs met staatsminister Cooreman een reis naar ons land deed om zich omtrent zijn landgenoten in Nederland te vergewissen.

Holland heeft, zegt de heer Hijmans, in enkele dagen 600.000 vluchtelingen en 30.000 gevangenen zien toestromen en zag zich plotseling voor het vraagstuk gesteld deze massa, die meer dan een tiende van zijn inwonersaantal vertegenwoordigt, onder dak te brengen, te voeden en te kleden. Het land heeft, het kan niet genoeg herhaald worden, noch kan men zijn prachtige houding voldoende bewonderen, zonder aarzelen al deze ongelukkigen met grote menslievendheid ontvangen. De heren Hijmans en Cooreman hebben ministers Cort van der Linden, Treub en Loudon bezocht, en, zegt de heer Hijmans, zij allen hebben ons hun grote sympathie en hun diep medelijden voor de zo zwaar bezochte Belgische bevolking uitgedrukt; en wat meer is, op het ogenblik dat wij aankwamen had

de regering juist een aanbod van Engeland, dat 50.000 pond wilde bijdragen in de onderhoudskosten der Belgische uitgewekenen, afgeslagen en zelf verscheidene miljoenen tot dat doel beschikbaar gesteld.

Ook voor de hulp door verenigingen en particulieren gebracht is de heer Hijmans vol lof, en bracht hulde aan het Comité tot steun van Belgische en andere slachtoffers en andere ondernemingen van die aard. Hij is getroffen door de nauwlettende zorg en de talloze kleine voorkomendheden, welke onze landgenoten voor de Belgische slachtoffers hebben. Overal, bij al mijn bezoeken, zegt hij, hebben wij de weldadige indruk kunnen vaststellen, die de eenvoudige en zo oprecht menslievende ontvangst op onze landgenoten gemaakt heeft, door hun houding, die bewijst, dat zij zich waarlijk op hun gemak voelen en vol hoop zijn.

Wanneer men de Nederlandse vrouwen bedankt voor hetgeen zij voor de Belgen doen, antwoorden zij eenvoudigweg, dat zij het prettig vinden een aangename plicht te kunnen vervullen. Wat de heer Hijmans getroffen heeft zijn de prachtige maatregelen in kleinere steden als Bergen-op-Zoom en Vlissingen genomen, waar de toevloed van vluchtelingen toch nog veel meer last meebracht dan in grotere plaatsen als Amsterdam en Rotterdam. Maar ook daar werd, al viel er in het begin wel te klagen, tenslotte het verblijf voor de duizenden zo aangenaam mogelijk gemaakt. Wellicht zou hier een doeltreffend verplaatsen van uitgewekenen naar Engeland of Frankrijk wat opluchting kunnen brengen.

Een groot vraagstuk, merkt de heer Hijmans nog op, is dat van de werkverschaffing. Nederland zelf lijdt op het ogenblik zwaar onder werkloosheid en de Belgen mogen hier geen concurrentie verwekken, maar voor onze werklieden is lediggang ook een groot gevaar. Op dit punt zal het nog zaak blijven alle aandacht gespannen te houden.

Na hun bezoek aan Nederland, gingen de heren Cooreman en Hijmans naar Engeland, waar hun mededelingen over de toestand bij ons de volle belangstelling der Engelsen hadden; dezen besloten verder in nauwe samenwerking met ons land te handelen en zonden daartoe afgevaardigden, waaronder de heer Richard Cross, naar ons land. Van deze samenwerking wordt de beste uitslag verwacht.

De heer Cooreman bezocht de kampen der geïnterneerden in gezelschap van de heer Rollin-Jacquemyns en bracht daarover een verslag uit aan de Belgische regering.

Overal, besluit de heer Hijmans, hebben wij in Nederland de warmste sympathie voor de Belgen gevonden en dit stemt ons niet alleen tot grote dankbaarheid, maar tevens tot grote vreugde, daar dit volk ons een edel voorbeeld van grootse samenwerking heeft gegeven.

Dit was het wat ik u uit Belgisch-Frankrijk te berichten had. Ge ziet, het is een klein, maar merkwaardig stukje land, waar veel gearbeid wordt voor een ongetwijfeld gelukkige toekomst.

De onzijdigheid van België.

Het Handelsblad van Antwerpen, de rede van von Bethmann Hollweg besprekende, merkt o.a. op:

Waar de Kölnische Zeitung het aan de Nederlandse pers euvel heeft genomen, dat zij aan de onthullingen der Norddeutsche Allgemeine Zeitung niet de waarde wilde hechten, die men er in de Wilhelmstrasse aan hecht, staat het natuurlijk buiten kijf, dat opmerkingen van een blad uit het veroverde land eveneens weinig instemming kunnen vinden.

Doch, wanneer wij aan onze bevolking alle dagen het voorbeeld geven van zich met waardigheid te gedragen naar de eisen der verovering, menen wij ook dat de veroveraar aan Belgen zal toelaten, hun denkbeelden te doen kennen.

Wie de inzichten en opvattingen der Belgische regering omtrent de door haar in geval van een West-Europese oorlog aan te nemen houding wil kennen, neme het door haar uitgegeven en nu voor ons liggend grijsboek ter hand.

Die stukken bewijzen, dat 9 dagen alvorens Duitsland aan België zijn ultimatum zond, België door zijn gevolmachtigden aan alle nu oorlogvoerende mogendheden zijn nauwgezette onzijdigheid had te kennen gegeven.

Onze plicht was onzijdig te blijven, zoals het ook onze plicht was, er mocht van komen, wat wil, ons grondgebied te verdedigen.

Wij hebben tenslotte het onderspit moeten delven; nog enkel een onbeduidend stukje grond vertegenwoordigt vandaag het onafhankelijk België. Daarom dragen wij de rouw in het hart, doch troost ons de overtuiging, onze plicht vervuld te hebben.

Niet evenwel zouden wij ons troosten, indien ons land in het verleden een valse, listige, dubbelzinnige rol gespeeld had; dat kunnen, dat willen, dat mogen wij niet geloven.

Het grensverkeer in Zeeuws-Vlaanderen.

De Duitse militaire commandant heeft volgens de Tijd de volgende beperkingen vastgesteld bij het overgaan der Nederlandse grens.

Het verkeer over de Belgisch-Nederlandse grens is slechts geoorloofd langs de wegen Kemzeke-Hulst, Zelzate-Sas van Gent, Watervliet-IJzendijke, spoorweg Clinge-Zelzate, Watervliet, het kanaal langs Zelzate.

Alle ander wegen zijn verboden.

Het verkeer is geoorloofd van 8 uur 's morgens (Duitse tijd) tot de schemering. De reizigers naar Nederland moeten van een biljet voorzien zijn, geleverd en gestempeld door de Duitse overheid. De

personen, van Nederland komende, moeten papieren hebben, die het doel van hun reis duidelijk aangeven. Bij terugkeer naar België moet men zich voorzien van een Duits paspoort. Het transport van wapens, munitie en ontplofbare stoffen is verboden.

De verkoop van kranten is slechts geoorloofd met speciaal verlof der overheid.

Het is verboden brieven ter bezorging mee te voeren. Het is geoorloofd kranten mee te brengen (slechts één exemplaar), maar zij moeten de overheid ter inzage aangeboden worden.

Zij, die handelen tegen bovengenoemde bevelen stellen zich bloot om gestraft te worden volgens de krijgswet.

Onder de Duitse troepenverplaatsingen in Vlaanderen is, naar aan de Tijd wordt geseind, wel de opmerkelijkste, dat de meeste grensbezettingen en de infanterie van de verschillende etappen naar het front worden gestuurd, terwijl de grenzen en etappen worden bezet door cavalerie, welke thans aan het front weinig of niets meer kan doen, daar in dit stadium van de belegeringskrijg verkenningspatrouilles over het algemeen onnodig en onmogelijk zijn. De aan de grenzen liggende infanterie is met deze ruiling echter weinig ingenomen, zij bestond hoofdzakelijk uit mannen van middelbare leeftijd, tot de Landstorm behorende.

Een oorlogscorrespondent van de Daily Mail vertelt van de aanval, vrijdagochtend, door de Duitsers bij Pervijze op de Franse stellingen ondernomen. De Duitsers zijn met vloten, waarop ze machinegeweren hadden geplaatst, het ondergelopen terrein overgestoken, terwijl infanteristen achter de vloten aan door het water waadden, waarin ze soms tot hun hals wegzakten. Bijna hadden zij de Fransen overrompeld, maar een schildwacht, die eerst in de mening verkeerd had dat er vee door het water kwam plassen, bemerkte bijtijds het gevaar en toen is er op de dijk een vreselijk



bajonetgevecht geleverd, waarbij de meeste Duitsers, enige honderden volgens de correspondent, zijn omgekomen, terwijl slechts een klein troepje er in geslaagd is, weer over het water de eigen stellingen te bereiken.

Terzelfdertijd ongeveer is het hevig gevecht geleverd te Merkem, een mijl of 4 ten oosten van de weg die Veurne en Ieper verbindt, bij het zogenaamde veerhuis, een overblijfsel uit de dagen toen de brug over het IJzerkanaal er nog niet was. De Duitsers hadden het veerhuis versterkt. Daarentegen was de brug door geen van beide partijen bezet, en ze bleef ongeschonden, daar beide partijen hoopten er later nut van te kunnen hebben. Vrijdagochtend hebben de Fransen met 400 man vrijwilligers, waaronder 100 man Afrikaanse troepen, een aanval op het veerhuis gedaan van de zijde der brug. Onder een vreselijk vuur uit de machinegeweren stormden de Fransen de brug over. De Duitsers waren genoodzaakt zich in het veerhuis zelf terug te trekken, doch de deuren werden opengebroken, een verwoede worsteling volgde en tenslotte werden de Fransen meester van het huis. De Fransen beheersen nu de brug en kunnen ten allen tijde het kanaal over.

Berlingske Tidende van Kopenhagen verneemt uit Parijs, dat de Duitsers een nieuwe geweldige aanval voorbereiden, van de streek ten oosten van La Bassée uit tegen Atrecht gericht. Tegelijk zouden nieuwe maatregelen door hen getroffen worden tot verdediging van hun stellingen aan de Belgische kust. Ze hebben te Zeebrugge, Heist en Knokke stukken van 42 en van 28 centimeter opgesteld, om het tegen het zware geschut van de Engelse en Franse oorlogsschepen te kunnen opnemen. Ook brengen ze zwaar geschut in stelling tussen Brugge en de zee, om er de Engelse torpedojagers mee te bestoken.

Ook de Parijse uitgave van de New York Herald spreekt van een aanstaande krachtige aanval van de Duitsers. De Duitsers zouden

daartoe in Vlaanderen hun beste troepen in groten getale terugtrekken

Dinsdag 08 december 1914 – avondeditie

Het vluchtelingenkamp te Nunspeet.

Naar wij vernemen, heeft de minister van binnenlandse zaken gisteren aan de regeringscommissaris van het kamp te Nunspeet, dr. Hendrik Muller, medegedeeld, dat de aldaar gevestigde vluchtelingen, die tot dusver het kamp niet mochten verlaten, zich thans vrijelijk mogen bewegen.

Belgische vluchtelingen.

Sedert enkele dagen heeft op het politiebureau te Vlissingen een commissie van Engelse heren zitting, wiens doel het is Belgische vluchtelingen per extraboot naar Engeland over te brengen. Na inschrijving en keuring vertrokken zaterdag reeds 225 mannen, vrouwen en kinderen op die wijze naar Folkestone. De bedoeling is hiermee enige tijd door te gaan. Het aantal te Vlissingen vertoevende vluchtelingen vermindert echter daarmee niet, omdat er thans van alle kanten Belgische uitgewekenen komen, met het doel naar Engeland over te steken. Deze mensen komen zonder vooraf inlichtingen te hebben gevraagd en moeten dan worden teleurgesteld, daar zij vooreerst niet kunnen vertrekken. Het is zeer moeilijk, deze personen een goed onderdak te geven, vooral in verband met het voorkomen van tyfusgevallen, waardoor zij niet in de grote loods op het haventerrein kunnen worden gebracht, maar men verplicht is geweest de loodsen op het terrein van de Staatsspoor, vroeger reeds gebruikt voor tijdelijk verblijf van geïnterneerden, voor hen in gereedheid te brengen. Door deze

nieuwe toevloed van Belgen is de stationsdienst door dames, die reeds was opgeheven, weer ingesteld.

Volgens heden verstrekte opgave bedraagt het aantal behoeftige Belgische uitgewekenen te Vlissingen nog 5.363. Hieronder zijn niet begrepen vele honderden, die in hotels, in pensions en op de Antwerpse St. Annekeboten vertoeven en in eigen onderhoud voorzien. Het gehele aantal vluchtelingen bedraagt ongeveer 7000.

Belgische vluchtelingen in Brabant.

Het aantal van de te Breda vertoevende armlastige Belgische vluchtelingen is in de laatste tijd gestaag aangegroeid, zodat thans ongeveer 700 personen ten laste van het Bredase vluchtelingencomité vertoeven. Hun voeding, die tot voor korte tijd door bemiddeling van het Leger des Heils geschiedde, is thans door het comité in eigen beheer genomen; de vluchtelingen zelf zorgen om beurten voor de bereiding van het voedsel.

Onder de uitgewekenen bevinden zich evenwel ook een aantal families, die zich voor de oorlog in zekere welstand konden verheugen, doch thans geen voldoende middelen van bestaan hebben, doordat hun eigendommen verwoest of leeggeplunderd zijn. Daar voor hen het samenleven met een grote menigte vrij onbeschaafde mensen uitermate hard zou zijn, heeft men hen gedeeltelijk bij de burgerij, gedeeltelijk in eigen gehuurde kleine huisjes onderdak verschaft. Al naar behoefte, ontvangen sommigen bovendien nog een kleine ondersteuning in geld.

Tot dusverre gaf de gezondheidstoestand der vluchtelingen geen reden tot bezorgdheid.

Alleen onder de kinderen zijn enige gevallen van mazelen voorgekomen: de patiëntjes zijn onmiddellijk naar het gasthuis vervoerd en de verblijfplaatsen werden ontsmet.

Wat het onderwijs aan de kinderen betreft, hiervoor bleken de te Breda bestaande inrichtingen voldoende.

Rotterdam – Voor de Belgen.

In de afgelopen nacht is het stoomschip Denewell uit Kurrachee alhier aangekomen met 6000 ton voedingsmiddelen voor de Belgen. De lading bestaat uit 60.000 balen tarwe.

De Duitsers in Frankrijk en België.

Parijs, 7 december. Officieel bericht van 11 uur 's avonds:

De Duitsers hebben Oostduinkerke, 4 km ten westen van Nieuwpoort, gebombardeerd.

Niets anders valt te vermelden.

Londen, 8 december. Aan de Daily News uit België:

Er is weer een ernstige strijd begonnen. De bondgenoten hebben vele strategische veranderingen gemaakt. De Engelsen hebben hun linies verkort. De toestand is geheel bevredigend. Versterkingen komen in de stellingen aan. De artillerie is versterkt. De linies zijn zo voorbereid, dat een voorwaartse beweging der Duitsers praktisch onmogelijk is.

Londen, 8 december. Aan de Daily Mail uit Noord-Frankrijk:

De Fransen hebben ten zuiden van Diksmuide aanmerkelijke vorderingen gemaakt. De weg naar Roeselare ligt nu voor hen open.

Londen, 8 december. Het bericht van de correspondent van de Daily Mail over de vorderingen van de Fransen ten zuiden van Diksmuide behelst, dat zij aan hun linkerkant gedekt waren door onder water gezet land en vlak ten oosten van de spoorweg Diksmuide-Ieper-Roeselare voorwaarts drongen.

Het wijken van de Duitsers in deze streek zou voor een deel veroorzaakt zijn door overstromingen en voor een deel door tegenslagen bij Zonnebeke. Tegelijk maakten, zegt dezelfde correspondent, de sterke stelling van de Engelsen ten noordoosten van Armentières en de bedreiging met een voorwaartse beweging langs de Leie, waar de Duitse genisten echter druk bezig zijn, een wijziging van de Duitse linie onvermijdelijk. Doch de voornaamste oorzaak van het succes is te zoeken in de strategie der Fransen en ook hierin, dat door de onvergelykelijke veldartillerie enkele werkelijke successen zijn verkregen met minder verlies aan manschappen aan de zijde der bondgenoten dan aan die van de vijand.

Londen, 8 december. Aan de Daily Mail uit België:

De Duitsers lijden ongetwijfeld aan een vreselijke tyfusepidemie, die vooral in het noordelijke gedeelte van hun linies woedt.

De overstromingen in Vlaanderen hebben de bondgenoten bij meer dan één gelegenheid voordelen opgeleverd. De donderdag gemelde poging van de Duitsers om de IJzer met vlotten over te steken is tussen Pervijze en Ramskapelle herhaald, onder ongeveer dezelfde omstandigheden, in de vroege uren van de morgen. De vijand tracht tegenwoordig om de een of andere reden bij slecht weer zijn aanvallen te ondernemen. De wind dreef de regen over de vlakten van Vlaanderen, toen de Belgen zeer vroeg een beweging onder de Duitsers opmerkten. Een veldbatterij werd spoedig in stelling gebracht en een machtig zoeklicht veegde met zijn schijnsel over de wateren. Drie grote motorboten, overvol met manschappen en voorzien van gevaarlijke, over de boeg stekende mitrailleurs, naderden en sleepten grote houten vlotten achter zich aan, die dezelfde lasten droegen. De Duitsers hadden bijna het ondiepe water aan de kant der Fransen bereikt, toen het zoeklicht hen zichtbaar maakte. Bijna op hetzelfde ogenblik knalden de kanonnen hun

waarschuwing uit. De artillerie was vlak bij de spoordijk gebracht, die in een rechte lijn van Ramskapelle naar Pervijze loopt. De schootsafstand was slechts kort. Het doelwit werd onmiddellijk gevonden en het water rondom de vlotten en boten werd tot stoom verhit door de granaten. Twee van de motorboten werden getroffen en begonnen vol te lopen. De vlotten leden eveneens en gedurende enkele minuten was het een verschrikkelijke slachting.

Inmiddels hadden de Duitse zoeklichten de lucht doorsneden met een baan van wit, dat over de Franse en Belgische linies danste, zoekende naar de ijverig schietende batterij. De Duitse granaten begonnen dicht te vallen, doch geen daarvan trof doel en de Franse kanonniers bleven hun hamerslagen zonder genade toebrengen aan de derde boot, de overgebleven vlotten en de in het water worstelende Duitsers. Eindelijk wendde de motorboot haar steven en spoedde zij zich naar de Duitse linies terug. Twee- tot driehonderd Duitsers spartelden, gehinderd door hun schietvoorraad en uitrusting, in het water rond en ongeveer twee dozijn van hen slaagden er in aan de Belgische zijde de oever te bereiken, waar zij gevangen gemaakt werden.

De Daily Chronicle bevat een van het voorgaande nogal afwijkend verslag van dezelfde onderneming. Alle drie de motorboten zijn volgens dit blad ontkomen. Twee daarvan waren zwaar beschadigd. Aan beide zijden zouden 10 doden en 30 gewonden zijn geweest.

Naar Het Volk uit Gent verneemt, zijn de Duitsers zaterdagavond om 9 uur een geweldige aanval op Ieper begonnen. Zondagavond hadden zij echter nog geen enkel resultaat bereikt.

De Engelsen zouden Passendale (tussen Ieper en Roeselare) hernomen hebben.

De gezondheidsdienst van het Belgische leger moet, naar in de Times wordt medegedeeld, zeer bevredigend zijn. Er zijn gevallen van

ingewandstyfus voorgekomen; in het geheel 126, waarvan ongeveer de helft te Calais.

Blijkens een bericht aan de Telegraaf uit Leuven heeft zondagmiddag een Franse vlieger een goed geslaagde aanslag gepleegd op de petroleum- en munitievoorraden te Feluy, een plaatsje in Henegouwen, niet ver van Nijvel. Een bom moet daar een trein met schietvoorraad getroffen hebben en 3 wagons in de lucht hebben doen vliegen.

Frankrijk en de oorlog. Uit vier maanden Franse oorlogscampagne.

Parijs, 29 november.

Van Franse zijde geeft men aan de verrichtingen der bondgenoten in de slag in Vlaanderen niet het hoofdkarakter van een enkel defensief optreden. Men beschouwt die slag en zijn resultaat uit tweeërlei oogpunt. Ten eerste is hij het aansluitend vervolg van de slag aan de Marne, daar hij het bevestigen van de daar behaalde overwinning, van het daar begonnen terugwerpen der Duitsers en opmarcheren der Fransen betekent. Ten tweede betekent hij het sluiten en breken van de nieuwe offensieve kracht, die de Duitsers hadden gemeend te verkrijgen en beproefd in werking te stellen, tengevolge van het innemen van Antwerpen. Op het ogenblik dat de Duitsers hun grote aanval daar in Vlaanderen begonnen, menend in een onweerstaanbare stormmars Calais te kunnen bereiken, hadden de Fransen daar in de buurt van Nieuwpoort maar weinig troepen. De Duitsers kwamen in grote overmacht. Met alle treinen en alle auto's, die maar te krijgen waren, zijn toen gedurende vele dagen meerdere Franse legerkorpsen naar het noorden overgebracht. De Duitsers behielden er de numerieke meerderheid, maar de onder generaal Foch als bevelhebber gestelde noorderlegers wisten al hun pogingen te breken en hen ontzaglijke verliezen toe te brengen. Het zal door zijn heldhaftigheid en verschrikking, door zijn onversaagdheid en zijn

onbeschrijflijke, bijna ongelooflijke gebeurtenissen, door hetgeen koenheid en opoffering van kleine minderheden daar gedaan en gedurfd hebben, een episch stuk uit de krijgsgeschiedenis blijven, tegelijk bewondering en schrikwekkende ontroering nalatend. Generaal Foch, die de grote verdienste heeft, de taak, die hem door de generalissimus opgelegd werd, het tot elke prijs stuiten van het nieuwe Duitse offensief aldaar, tot een goed einde gebracht te hebben, geeft zelf echter de eer van het slagen daarvan in de eerste plaats aan anderen.

Ik had heden de gelegenheid iemand te ontmoeten, die eergisteren generaal Foch zelf in zijn hoofdkwartier nog persoonlijk sprak. "Wij hebben het allen hard gehad en hebben allen ons best gedaan", zegde hij. "Maar het hardst en het zwaarst heeft de kleine troepenmacht het gehad, die de eerste schok der toen in grote overmacht zijnde vijandelijke legerkorpsen te doorstaan gehad heeft. Daar zijn een paar divisies, als die van generaal Grosetti en die van admiraal Ronarch met zijn "fusilliers marins", wiens energie, moed en opoffering alles overtreffen, wat men zich kan voorstellen. Wat die gedurende twee weken lang volgehouden hebben, wat generaal Grosetti persoonlijk gedaan heeft onder het steeds vermeerderende Duitse kanonvuur, om het voorbeeld te geven aan zijn manschappen, kan niet genoeg geprezen en gewaardeerd. Als deze troepen geweken waren, vóór dat wij de nodige versterkingen hadden kunnen doen aanrukken, zou de vijand wellicht aanzienlijke voordelen hebben kunnen behalen."

"Hoe ziet generaal Foch er uit?" vroeg ik nog.

"Niet heel groot, buitengewoon kernachtig en militair, wel echt het militaire type van de Franse generaal. In zijn manier van spreken ook scherp, energiek. Een soldaat, een chef."

"En de streek daar bij leper?"



“Ellendig. Dorpen branden; de velden en wegen zijn water, vocht, slijk en modder. In Ieper zelf een vernieling zonder weerga. De beroemde hallen zijn enkel nog een paar ruïnes van muurpanden. In de beschadigde kathedraal smeulde en brandde vuur. Het enige wat opwekking geeft is de geest van onze troepen, die uitstekend is. Dat heeft ook een zeer goede uitwerking op de lichterding 1914, die daar thans begint aan te komen. Trouwens, ze hebben geen opwekking nodig. Lichamelijk zijn het werkelijk uitstekende, flinke kerels, en wat de geest betreft, men kan zich geen vastberadener troepen denken ... Maar met dat al, wat een verschrikking, wat een verwoesting, deze oorlog met zijn geweldige “voortgang” in het granaatwezen!”

Van Franse zijde.

De Franse legatie deelt heden omtrent de krijgsverrichtingen het volgende mede:

In de streek van de IJzer gaan wij voort met aanvallen tegen de weinige loopgraven die de vijand op de linkeroever van het kanaal nog bezet houdt.

Naar aanleiding van Engelse berichten, dat de Duitsers in Noord-Frankrijk nieuwe geluidloze kanonnen zouden toepassen, meldt Aftenposten, dat deze kanonnen bestaan. Ze zijn een uitvinding van een Noorse ingenieur Aasen, die ook de in de Balkanoorlog voor het eerst gebruikte handgranaten heeft uitgevonden. Het kanon wordt gemaakt uit geslagen plaatijzer, weegt 8 kg, kan onder de arm worden gedragen en kost ongeveer 100 kronen. Het kan met de grootste handgranaten schieten en met de grootste zekerheid op 400 m afstand treffen. Het werkt geheel geluidloos.